

UDK 528.44+347.235.11(497.13)»18/19«(091)
Pregledni rad

JUČER, DANAS, SUTRA KATASTARSKE IZMJERE I KATASTRA ZEMLJIŠTA U SR HRVATSKOJ

U povodu stote obljetnice Arhiva mapa u Zagrebu (1881—1981) (kraj)

Marijan BOŽIČNIK — Zagreb*

4. ŠTO MOŽEMO NAUČITI O OBNOVI KATASTRA ZEMLJIŠTA IZ RADA EVROPSKIH GEODETSKIH ZAJEDNICA

Suvremena industrijska tehnološka revolucija u svijetu djeluje na svekoliki život oko nas, pa i geodezija, kao svojevrsna grana tehnike ne može tome izbjeći. Razmišljajući o tome što se to događa u životu geodezije a posebno na obnovi katastra u Evropi, ne treba se bojati da se mi na bilo koji način podajemo slijepom kopiranju tuđih uzora. Ne, jer naša geodezija pripada velikoj evropskoj geodetskoj zajednici i mi kao njezin dio prihvaćamo njezinu stručnu inicijativu u tome, inicijativu koja treba da ponese i nas u našim nastojanjima.

Da se pokuša u kratkome obrazložiti što to rade na obnovi katastra zemljišta (tako se i neposredno zove ta najsuvremenija geodetska disciplina) u Švicarskoj, SR Njemačkoj i Austriji.

4.1. Švicarska

Intenzivno teku razmišljanja o obnovi katastra zemljišta i sva su nastojanja usmjerena o tome pravcu. Što prema švicarskim stanovištu predstavlja obnoviti katastar? Da li to znači popraviti stanje, dovesti sadašnje stanje u red, da li to znači rekonstrukciju ili krpanje ili je to modernizacija? Bez sumnje je da svaka obnova katastra predstavlja istovremeno i njegovu modernizaciju.

Svaki od geodetskih stručnjaka koji radi dugo godina u katastru zemljišta, ako ima i malo stručne savjesti upitao se gdje je ta granica do koje može korisno trajati i služiti jedna katastarska izmjera. Jer svaka katastarska izmjera bila ona i najsavjesnije održavana, s vremenom zastarjeva. Interesantno je jedno od njihovih pitanja. Da li se smije zbog nedostatka sredstva za potrebe geodezije (jer ima uvijek prećih potreba), odustajati od profesionalno-stručnih obaveza u analiziranju stanja katastarske izmjere i traženja mogućnosti obnove

* Adresa autora: Marijan Božičnik, dipl. inž. Republička geodetska uprava, Zagreb, Gruška 22.

postojećeg katastra zemljišta? Ne, ne smije se, jer bi to bila neoprostiva pogreška.

U Švicarskoj se ovoga časa pred konac drugog milenija najozbiljnije postavljaju takva pitanja. Iako sama katastarska izmjera u Švicarskoj (zvana: Grundbuchparzellarvermessung) još i nije dovršena za cijelo državno područje, došlo se do spoznaje da je potrebno prići postepenoj obnovi sveg ranije stvorenog na području katastarske izmjere i katastra zemljišta.

Prije nego se odgovorilo na pitanje kako to učiniti, utvrđeno je koji su to razlozi, da izmjera i katastar zemljišta zastarjevaju? Naglašeno je da to kod njih nastaje iz slijedećih razloga:

1. postojanja zastarjelih projekcionih sustava u kojima je izmjera izvršena,
2. nedovoljno točnih podataka trigonometrijskih mreža, naročito onih nižih redova,
3. nezadovoljavajućeg stanja postojećeg omeđašenja posjeda,
4. tzv. »rupa« u poligonskim mrežama, nastalih uslijed nestajanja točaka, raznih preračunavanja, zatvaranja ranije ostvarljivih vizura, veza i priključaka,
5. opterećenosti sadržaja postojećih katastarskih operata, nastale uslijed dugogodišnjeg održavanja,
6. nepodesnosti mjerila u kojima su ranije katastarske izmjere izvedene i izrađeni katastarski planovi.

Tako su opisani razlozi zastarjevanja katastarske izmjere i pratećeg katastra zemljišta. Posljedice znamo svi i svi ih osjećamo. Kako su u odnosu na te činjenice definirani pravci njihova razvoja i obnove, za bližu budućnost?

Obnoviti katastar zemljišta danas više nije moguće bez korištenja usluga analitičke fotogrametrije i automatske obrade podataka i posebno naglašene pažnje na čuvanje i obnovu mreža stalnih geodetskih točaka [3].

U eri vrlo visoko razvijene automatizacije, obnova katastra u Švicarskoj je nakon dugih studija svrstana u tri osnovna tipa.

1. Jednostavna obnova katastra: obnova katastarske izmjere na osnovi postojećih mjernih podataka.
2. Proširena obnova katastra: obnova katastarske izmjere provođenjem potrebnih dopunskih mjerenja (izmjera).
3. Cjelovita obnova katastra: kada je utvrđeno stanje kao neprihvatljivo loše, dolazi u obzir samo nova katastarska izmjera.

Između tih i tako zvanično postavljenih varijanti, koje ulaze u opće državne programe provođenja geodetske politike, ne može uvijek biti čvrsto postavljena granica. Izbor pravilne varijante za obnovu, rezultat je posebnih studija, suradnje i dogovaranja mjerodavnih i za to pozvanih geodetskih stručnjaka cijele švicarske javnosti. Ocjenjivanje stanja za izbor pravilnog programa obnove, izaziva mnoga pitanja. Posebno u kojoj mjeri će prerađeni i osuvremenjeni podaci izmjere i katastra odgovarati svrsi, pitanje u kojoj

mjeri danas a u kojoj će sutra podaci katastra zemljišta imati više ili manje naglašeni pravni i polivalentni značaj, da li treba da zadrže samo svoj klasični fiskalni profil, da li obnovljeni (prerađeni) elaborati mjerenja i odgo-varajući katastar treba tretirati prema sada važećim propisima za dozvoljena odstupanja, da li ta dozvoljena odstupanja ostaju ista onim ranijim, smije li se od obnovljenih elaborata tražiti više u pogledu točnosti nego što su je oni ranije imali?

I konačno, upravljanje podataka katastra zemljišta za korištenje i osnivanje zemljišnih banki podataka, efikasnije se ostvaruje nakon njihove smislene obnove i osuvremenjivanja.

Sva ta naprijed navedena pitanja vezana uz obnovu katastra, ovisna su u velikoj mjeri od stručnih dogovaranja svih zainteresiranih geodetskih stručnjaka. Može se naglasiti da se teoretska razmatranja oko usmjeravanja k obnovi katastarske izmjere i katastra zemljišta u Švicarskoj rukovode iz znanstvenih ustanova odnosno visokih tehničkih škola, kao i kroz druge znanstvene forume i društvene komisije. To je vrlo indikativno. Može biti poučno i za nas.

Prema mojoj ocjeni iz te, možemo je nazvati švicarske škole za obnovu katastra, a s obzirom na stanje naše katastarske izmjere i na njoj osnovanog katastra zemljišta, mogli bismo, barem kao htijenje, usvojiti slijedeće:

- potreban je analitički pristup prvenstveno potrebi a zatim načinu obnove naše izmjere i katastra zemljišta, uz prihvaćanje da se eventualnim prevođenjem postojećih podataka izmjere u nove oblike upotrebljivosti ne mora ali može, zahtijevati istovremeno i veći stupanj njihove točnosti u postupku održavanja;
- prihvatanje fotogrametrije kao najefikasnije metode obnove katastra zemljišta, izrade tehničkih kriterija za angažiranje fotogrametrije u obnovi katastra, utvrđivanja kvalitete katastarskih planova kojima se raspolaže kao i podataka o triangulaciji, posebno onih za niže redove (radi aeropoligoni-zacije);

4.2. SR Njemačka

Zbog političkih prilika koje su vladale u vrijeme dok se u Evropi izgrađivao katastar zemljišta, današnja SR Njemačka kao federalna zajednica s izrazito razvijenim zemaljskim geodetskim službama ima zaista raznovrsno stanje u strukturi katastra zemljišta, prvenstveno u grafičkim podacima njihove evidencije.

Bilo bi u ovome članku preopširno opisivati to stanje, ali sukus svih sadašnjih zbivanja i nastojanja na području obnove katastra u SR Njemačkoj kreće se u pravcu:

- osnivanja koordinantnog katastra zemljišta i
- usmjeravanja svih postojećih evidencija o zemljištu, u jedinstvenu evidenciju banke podataka o zemljištu.

Sva zapadnonjemačka geodezija je zauzeta pitanjem kako na najbolji i najsmisleniji način iskoristiti sve veće mogućnosti elektronike i elektronske obrade podataka, bilo onih numeričkih i alfanumeričkih tako i grafičkih. U tim akcijama savezno geodetsko tijelo — Radna zajednica geodetskih uprava

zemalja savezne Republike usmjerava i usklađuje dogovore i stavove iz svih zemalja u jedan jedinstveni program. To međuzemaljsko usklađivanje (prema mom osobnom uvjerenju) izaziva svojevrsnu sporost u konačnom rezultatu. No poznatom njemačkom dosljednošću i stručnom savješću, usvojen je za cijelu SR Njemačku izvanredan geodetski projekat pod imenom: Automatisiertes Liegenschaftskataster als Basis der Grundstückdatenbank kao i njegov podprojekat: Automatisierte Liegenschaftskarte. (Automatizirani katastar nekretnina kao osnova zemljišne banke podataka i Automatizirani katastarski plan). Provedba tih projekata je glavna preokupacija suvremene njemačke geodezije, kao najkorisnija mjera za obnovu postojećeg katastra i njegovih evidencija [6].

Kako je struktura organizacije tamošnjih katastarskih evidencija u tolikoj mjeri kvalitetno različitija od naše, ne postoje neki posebno korisni razlozi i preporuke za preuzimanje bilo kakvih njihovih praktičkih rješenja u našu praksu. To se odnosi prvenstveno na okolnost postojanja tamošnje numeričke katastarske izmjere za cijelo državno područje, postojanje već u ovome času visokog stupnja razvijene i primjenjene automatizacije svih radnih procesa u održavanju katastarske evidencije, postojanje već uhodanih koordinantnih katastarskih evidencija pa čak i ostvarenih projekata cjelovitih katastarskih operata bez grafičke predodžbe (postoje samo skice) itd.

Dobro je to sve poznavati radi spoznaje o potrebi usmjeravanja vlastitih kretanja i ambicija.

4.3. Austrija

Posebno je interesantna inicijativa obnove katastarske izmjere i katastra zemljišta u nama susjednoj Austriji. U te se poslove ušlo na osnovi novog i posebnog zakona o izmjeri i katastru zemljišta iz 1969. godine. U nazivu tog zakona govori se o tzv. Grenzkatastru (granični katastar). Ovaj naziv daje intonaciju za suštinske promjene od ranije dva stoljeća nazivanog Grundstuerkataster (porezni katastar).

Navedenim zakonom tretiraju se svi postupci za postepeni prelaz na tzv. novi »granični katastar« [7].

Granični katastar ima sve atribute pravnog katastra, a osniva se i vodi u cilju postizavanja njegove sve veće polivalentne funkcije. Podatak graničnog katastra zemljišta izaziva sve pravne efekte i posljedice, uknjižbom njegovih podataka u evidenciju zemljišne knjige. Podaci o čestici, nakon donošenja tog zakona mogu i smiju biti preuzeti u granični katastar samo na osnovi numeričke izmjere s mreže stalnih geodetskih točaka i iskazivanja odgovarajućih vrijednosti samo na osnovi sračunatih koordinata.

Dakle u ovome slučaju osnovni uvjet za obnovu katastra zemljišta leži u cjelosti u pokrivanju državnog područja s odgovarajućom mrežom stalnih geodetskih točaka, pa te odredbe u zakonu imaju posebno značajno mjesto i težinu. Obnova katastarske izmjere i katastra zemljišta može se prema tome zakonu odvijati na dva načina:

1. cjelovitom obnovom katastarske izmjere i katastra zemljišta za cijelu katastarsku općinu (uobičajeni način nove izmjere) i u nadležnosti je Savezne geodetske uprave,

2. postepenom obnovom katastarske izmjere i katastra zemljišta a što je u nadležnosti pokrajinskih geodetskih uprava i geodetskih zavoda.

Posebno je zanimljiv ovaj potonji postepeni način obnove katastarske izmjere i katastra zemljišta. U Austriji je stanje količinske zastupljenosti s podacima numeričkih katastarskih izmjera i na osnovi njih izrađenih katastara zemljišta vrlo slično stanju u Hrvatskoj. Ima relativno malo površina državnog područja opskrbljenih numeričkom katastarskom izmjerom, izvedenih u Gauss-Krügerovom sustavu.

Nesagledivo je vrijeme kada bi se moglo očekivati da se cijelo državno područje premjeri numeričkim metodama mjerenja. Iz tih razloga prišlo se jednoj sasvim novoj metodi obnove i to kroz preradu svih starijih, kako grafičkih tako i numeričkih katastarskih izmjera, a posebno onih grafičkog porijekla.

Prije same prerade katastarskih planova oni bivaju podvrgnuti posebnoj stručnoj geodetskoj analizi o stanju njihove upotrebljivosti a posebno homogenosti podataka koje pružaju. Nakon toga, oni se posebnim postupkom prevode u sustav Gauss-Krügerove projekcije. Sadržaji grafičkih katastarskih planova se digitaliziraju, podaci se transformiraju i sistemom plotera precrtavaju u novi i kvalitetniji oblik, podesniji za korišćenje. Sav taj proces je potpuno automatiziran i provodi se u on-line sistemu obrade. Prevođenje katastarskih planova u novi sustav može se prevoditi i pomoću reprofotografije, također s dovoljno točnosti.

Sve što se kasnije u postupku održavanja takvih katastarskih planova, sada u mjerilu 1:1.000 u njih unosi, rezultat je terenskih mjerenja, sve obrađeno i snimljeno na mrežu stalnih geodetskih točaka, obračunato u koordinatama i novi sadržaj dobiva geodetski neprikosnovenu točnu sliku. Tako nastaje u tom postepenom prelazu i poznati novi austrijski »granični katastar«. Nakon uknjižbe u zemljišnim knjigama takvi sadržaji postaju geodetski i pravno perfektni.

Svi radovi na terenu, bez obzira tko ih i za koje svrhe izvodio, ako se radi o katastarskoj čestici, moraju biti numerički obrađeni. To je postulat novog vremena, novih shvaćanja o jednom novom i suvremenom katastru zemljišta. Prema ukazanoj potrebi, može se na osnovi pomenutog zakona i ubrzati obavezno novo snimanje svih sadržaja na zemljištu a koji se odnose na područje koje pokriva jedan list katastarskog plana, ako se za to pokaže opravdan interes ili potreba. Nema pravnih zapreka u pogledu eventualnih protivljenja zainteresiranih vlasnika ili posjednika. Svi grafički i numerički podaci iz katastra zemljišta i analogno zemljišne knjige mogu se u tom slučaju mijenjati u cijelosti ili u pojedinostima. Posebno to važi u okolnostima kada se mijenjaju podaci u evidenciji a da se na terenu nisu fizički promijenili uvjeti držanja posjeda odnosno vlasništva već se samo radi poboljšanja kvalitete evidencije mijenjaju podaci u elaboratima mjerenja i računanja.

Može se reći da je to revolucionarni zahvat u dosadašnju katastarsku strukturu i način osnivanja i održavanja katastra zemljišta. Međutim vrhunac i kruna svemu tome nastala je 1978. godine, kada su katastar i zemljišno knjižna evidencija spojeni u jedinstvenu evidenciju u zemljišnoj banci podataka. U gigantskom elektroničkom sustavu, koji za sada pokriva već 100% područja grada Beča i njegove šire okolice. Tako se u punoj mjeri stari sistem

poreskog katastra kod Austrijanaca, sistem koji su oni nama kao nekadašnji učitelji i nametnuli još prije dva stoljeća, očigledno mijenja u pravcu suvremenosti.

Osnova austrijske obnove katastra zemljišta leži u:

- prevođenju katastarskih planova nastalih grafičkom katastarskom izmjerom u Gauss-Krügerov sustav,
- pokrivanju cijelog državnog područja sistemom stalnih geodetskih točaka razumne gustoće i obaveznom snimanju svih topografskih sadržaja koji se odnosi na evidenciju katastra i zemljišne knjige, na tu geodetsku osnovu,
- cjelovitoj obradi tako snimljenih sadržaja u vidu koordinata,
- pripremi tako sračunatih podataka na način da budu sposobni za preuzimanje u zemljišnu banku podataka.

Ništa u tom pogledu u pravilu nije vezano na neki poseban rok, već samo na poboljšanje kvalitete i osuvremenjenje rezultata geodetskih radova koji se provode kroz evidencije katastarske izmjere i katastra zemljišta.

5. KAKO DALJE?

Da bismo mogli korisno odgovoriti na ovako postavljeno pitanje, potrebno je prvenstveno znati dvije stvari:

1. Što nas uopće motivira i pokreće na takva razmišljanja i htijenja i koja si pitanja u vezi toga postavljamo?
2. Kakve neposredne i stvarne prijedloge možemo u tom smislu iznijeti a da bi te motive opravdali?

Motivi:

- Predugo već nije bilo javne rasprave o stanju naše katastarske izmjere i katastra zemljišta a vrijeme i prisutni događaji ubrzavaju takvu potrebu. Potrebno je preispitati sve ranije stavove i njima suprotstaviti nova shvaćanja, temeljena na sadašnjim prilikama i uvjetima.
- Preveliki je raskorak između primjenjene tehnologije u izradi i održavanju katastra zemljišta u praksi i postojećih stručnih normativa (koji su zvanični).
- Potreba je da struka i služba sebi olakšaju tehničko djelovanje, ne na način da se distanciraju od ranije stvorenog i sada još prisutnog, koje se iz praktičkih razloga ne može u cijelosti odbaciti i zamijeniti novim, već da se ovo postojeće svrsishodno prilagodi današnjim potrebama.
- Da se utvrdi, u kojim se društvenim okvirima mijenja stav prema katastarskoj izmjeri i katastru zemljišta, jer ciljevi izrade i načina njihovog obnavljanja nisu više isti danas, kakvi su oni bili 1945. god. ili prije stotinu godina.

Da je tako, možemo zaključiti iz slijedećih zbivanja:

- a) U geodetsko katastarskoj terminologiji a i već bogato zastupljeno u praksi pojavljuju se nazivi i pojmovi i uz njih vezane radnje koje stavljaju nekada zvani »poreski katastar« u drugi plan. To su novi razvojni pravci u geo-

detskoj službi: pravni katastar, koordinatni katastar, granični katastar, ili već tematski i stvarni katastri posebnih sadržaja za objekte značajnog i posebnog društvenog interesa kao što su to katastar vodova, katastar pomorskog dobra, katastar cesta, katastar voda i dr. [2]

- b) Primjenjene tehnologije mjerenja i postupanja daju i posebna imena katastarskim izmjerama, kao i na osnovi njih osnovanim katastrima zemljišta, i drugim sistemima kao što su to: grafički katastar, polunumerički katastar, numerički katastar, katastarska fotogrametrija, automatizirani katastar, polivalentni katastar, zemljišne banke podataka, zemaljski informativni sustavi kod kojih je katastar zemljišta nezaobilazna veličina i vrijednost.

I dalje o motivima:

- Sve se više čuje u geodetskoj javnosti mišljenje da katastar zemljišta u Hrvatskoj klizi sve niže na ljestvici kriterija, prema kojima se mjeri uspješnost njegovog rada.
- Svi izvještaji koji se prilikom obrazlaganja stanja katastarske izmjere i katastra zemljišta u Hrvatskoj daju kao prilozi i obrazloženja radi financiranja geodetskih radova, pred republička vijeća DPZ-e (Sabor), redovito imaju u svom obrazloženju naglašenu notu da je stanje loše, da su geodetske podloge zastarjele (neke čak i zabrinjavajuće) i da su mnoge jedva upotrebljive.
- Saznanje da se u zemljama Evrope također vrlo intenzivno nastoji izaći iz takvih situacija kao što su to zastarjela katastarska izmjera i katastar zemljišta.

Iz opisanih motiva rađaju se pitanja kao:

- Da li u današnjim uvjetima i društvenoj politici prema zemljištu (a ta su pitanja toliko bitna da ih ne možemo mi geodeti ni na koji način zaobići), treba sačiniti nove analize i utvrditi što to danas predstavlja katastarska izmjera i katastar zemljišta, za razliku od takvih analiza sačinjenih prije 50 i prije 100 godina, posebno u pogledu:
 - a) Razvoja društvenog sektora poljoprivrede i s tim u vezi okrupljavanja zemljišnih posjeda društvenog vlasništva, davanja zemljišta u kooperaciju i druge vidove udruživanja, davanja zemljišta kao osnovice za dobivanje staračke mirovine onemoćalih poljoprivrednika, koji nemaju nasljednika na zemljištu.
 - b) Razvoja gradova i posebnog režima tretiranja građevinskog zemljišta i time ograničavanja funkcije katastra zemljišta da ažurno evidentira sve promjene na zemljištu, bez obzira kakvu osnovu nastajanja one imale.

U odnosu na naprijed obrazložene situacije traži se analiza kako voditi geodetsku politiku na intenziviranoj obnovi katastarske izmjere i odrediti lokalitete i prioritete geodetskih, kartografskih i reproduktivnih aktivnosti raznih vrsta, za područja kao što su to selo, grad, obala.

Nadalje kako uvesti geodeziju, vezanu uz izradu katastarske izmjere i katastra zemljišta u već izvanredno razvijenu automatizaciju mjernih, računskih i grafičkih obrada podataka mjerenja, osnivanje banaka podataka o zemljištu i informativnih sustava o zemljištu.

Postavlja se i pitanje da li se proizvodi kao što su to katastarska izmjera mogu već danas po malo smatrati kao potrošačka roba, čiji vijek trajanja i održavanja nije više vezan uz jedno stoljeće pa i više?

To su sve sistemski pitanja geodezije vezana uz katastarsku izmjeru i katastarska zemljišta a proizlaze iz opće društvene i posebne geodetske politike. Međutim, uz njih postoji i čitav niz sistemskih pitanja, vezanih uz geodeziju kao struku ali u pogledu čisto tehnoloških procesa stvaranja i održavanja katastarske izmjere i katastra zemljišta. Eto nekih ponajvažnijih:

- a) Fotogrametrija je nedvojbeno zauzela ključno mjesto u izvedbi katastarske izmjere. Potrebno je pronaći putove da se ona u istoj mjeri prihvati za poslove održavanja katastarske izmjere. Ako su ti putovi već na pomolu, a oni to jesu, potrebno ih je razumno pratiti, usmjeravati i po potrebi ispravljati ili dopunjavati.
- b) Na pomolu je potreba za reambulacijom velikih gradskih i prigradskih područja pokrivenih do sada numeričkim katastarskim izmjerama. (Da li bismo takve radnje prema analogiji dosadašnjih nazivanja kao što su to revizija, reambulacija mogli nazvati aeroreambulacija). Da li će takve reambulacije davati logički zaokružene rezultate ili samo polovična rješenja za razliku od onih ranijih konvencionalnih evidencija iz katastra zemljišta.
- c) Katastarski planovi grafičke izmjere su vrlo stari, ali pokrivaju najveći dio Republike. Dobrih i stvarnih izgleda za njihovo cjelovito obnavljanje nema. Da li nas to ne navodi na misao da ih na neki način restauriramo, transformiramo, preobrazimo u nešto bolje i suvremenije, u jedan drugi sustav, mjerilo i kvalitetu.

Tehnika je poznata i oprobana (pa već i u Hrvatskoj), no jesmo li spremni prihvatiti takvu koncepciju i ući u izvjestan rizik, koji iz toga može proizaći. Ne traži li to i promjenu geodetske zakonske regulative?

Takva transformacija nije vezana samo uz grafičko preoblikovanje katastarskih planova, nego je potrebno njeno kasnije održavanje nastaviti numeričkim metodama mjerenja. Nije li to jedna od kombinacija koja može kod neupućenih izazvati izvjestan strah od nepoznatih problema? Jer jedno je proklamirati politiku obaveze numeričkog održavanja katastarske izmjere a drugo je njeno stvarno i dosljedno provođenje u život, a takvo stručno ponašanje i ne ide bez zakonske obaveze.

- d) Sve to izaziva potrebu drugačijeg pristupa osnivanju i održavanju mreže stalnih geodetskih točaka. Takva koncepcija stvara uslove fleksibilne upotrebe elektrooptičke tahimetrije, a u vezi svega toga i pojačane automatske obrade geodetskih podataka mjerenja, pa kasnije numeričke i grafičke njihove automatske nadgradnje, a sve zajedno vezano uz fotogrametriju kao danas najuspješniju metodu mjerenja.

POGOVOR

To što je prošlo, poruka je mnogih generacija jednoj novoj, nadajmo se boljoj budućnosti, i prihvaćanje takve poruke, to je humanizacija naše ugledne geodetske prošlosti, koja se ne može negirati, ona se može samo tumačiti, bilo ovako ili onako.

Ono što je prošlo ne smije pasti u zaborav. Potrebno je to sve inženjerski ispitati jer zavređuje pažnju, kako geodeta tako i ostale javnosti. Takva istraživanja moraju biti javna, organizirana i društveno potpomognuta i objavljivana.

Katastar zemljišta može opstati samo ako je ažuran a ažurirati se može prvenstveno osuvremenjivanjem u njegovoj osnovi koja leži u katastarskoj izmjeri. Njena stagnacija značila bi i njeno nazadovanje. Da sve ove riječi ne znače neku cehovsku zarobljenost misli odnosno neku katastarsku pristranost, dokazat će skoro vrijeme. Na razmeđu epoha kolebanja su uvijek postojala i zato ničija mišljenja ne treba odbaciti »od prve« kao ni iznošena prihvaćati nekritički, ali ne treba se ni bojati nekih stručnih i intelektualnih nemira, i radi općeg mira ništa ne poduzimati.

Da se u nekim sredinama kod nas već i suvremeno geodetski misli i radi, to stoji. Ali napredak ne smije biti svojstvenost samo ambicioznih i bogatijih, on mora biti dostupan svim geodetskim činiteljima u katastru zemljišta.

Svima koji o katastru misle da je on isključivo instrument i životni pratitelj financija i gruntovnice te da neće nikada drugo ni postati, potrebno je dati do znanja, da je katastar zemljišta i kroz njega državna (katastarska) izmjera ta, kroz koju je prodefilirala i primjenjena sva geodetska nauka i praksa. Ma kakva da bila danas ta katastarska izmjera, ona predstavlja činjenice, koje će još dugo biti društveno i geodetski evidentne i za to moramo uvijek razmišljati o osuvremenjivanju toga i takvog katastra. A to osuvremenjivanje bez dvojbe korisno »vuče« uz upravnu geodetsku službu i sav udruženi geodetski rad naprijed, što je nesumnjivo cilj svih geodeta, bez obzira na profil prakse koju vrše.

LITERATURA

- [1] Božičnik M.: Povodom 160. godišnjice katastarske izmjere u Hrvatskoj. Geodetski list 1978, 10—12, 283—300.
- [2] Božičnik M.: Aktualnost katastra zemljišta u Hrvatskoj i mogući putovi njegove obnove. Poreč III Susret geodeta (publikacija).
- [3] Božičnik M.: Razmatranje o obnovi katastra u Švicarskoj. Geodetski list 1979, 4—6, 139—150.
- [4] Božičnik M.: Održavanje katastra zemljišta sterofotogrametrijskom metodom. Geodetski list 1980, 1—3, 42—59.
- [5] * * * : Sastanak Stručnog savjeta Geodetske uprave NR Hrvatske, Geodetski list 1953, 5—8, 210—233.
- [6] * * * : Automatisiertes Liegenschaftskataster als Basis einer Grundstückdatenbank, Arbeitsgemeinschaft der Vermessungsverwaltungen der Länder der BRD, Mainz 1973.
- [7] * * * : Die Einrichtung und Neuanlegung des Grenzkatasters, Amtsblatt für das Vermessungswesen, Wien 1977-10-27.

SAŽETAK

U mnogim zemljama Evrope postoji naglašeno nastojanje k obnovi katastra zemljišta. Da bi se naglasila potreba za pokretanje takvih razmišljanja i radnji kod nas, dat je pregled nastajanja katastarske izmjere i po njoj izrđenog katastra

zemljišta, na upravnom području danas SR Hrvatske, u vremenu od 1820. godine, kao i kretanja u katastru od 1945. do 1970. godine pa sve do danas.

Iznijete su također okolnosti pod kojima se obnavlja katastar u nekim zemljama u Evropi, kao i mišljenje da bi isto tako trebalo o tome razmišljati i u našim prilikama.

ZUSAMMENFASSUNG

In manchen Europäischen Länder besteht eine besonders betonte Tendenz über die Katastererneuerung.

Sollte man so etwas auch bei uns erwünschen und für solche Entwürfe eine Initiative ins Leben laufen lassen, es war nötig in diesen Anschrift einen historischen Überblick über die Entwicklung und Stand des Katasters und seiner Katastralausmessung, auf den heutigen Verwaltungsgebiet der SR Kroatien geben.

Es ist erlautet in den Grundzügen, die Entstehung der graphischen Katastralvermessung in der Zeit von 1820. bis 1860., so auch Fortführungsarbeiten von 1945. Jahr bis an heute zu.

Es ist auch gegeben wie die Katastererneuerung in einigen Europoländer planiert ist, so auch die Gedanken, wie so etwas auch für unsere Gelegenheiten möglich wäre.

Primljeno: 1981-03-19